DARSLARNI REJALASHTIRISH BO‘YICHA TAVSIYALAR

Muallif: ***Xakimova Moxlaroy Davronbek qizi***
Masofaviy ta`lim Psixologiya yo`nalishi 1-kurs 10 gurux talabasi
Muassasa: Qoqon Universiteti Andijon Filiali

Kirish

O‘quv jarayonida eng muhim omillardan biri – bu darsni oldindan puxta rejalashtirishdir. Rejasiz o‘tilgan dars ko‘pincha chalkash, samarasiz va vaqtni behuda sarflash bilan yakunlanadi. O‘qituvchi darsni rejalashtirish orqali nafaqat mavzuni qanday tushuntirishini, balki o‘quvchilarning faol ishtirokini qanday ta’minlashini ham oldindan belgilab oladi. Amaliyotda ko‘plab o‘qituvchilar dars rejasiga tayangan holda samarali natijaga erishgan. Masalan, sinfda kutilmagan savollarga javob berishda yoki dars vaqtini boshqarishda reja o‘qituvchining eng katta yordamchisiga aylanadi.

Asosiy qism

Darsni rejalashtirish jarayoni oddiy yozuv emas, balki o‘quv jarayonini samarali tashkil etishning asosiy vositasidir. Quyida dars rejasini tuzishda e’tibor berilishi lozim bo‘lgan amaliy tavsiyalar keltiriladi:

1. Maqsadni aniqlash – Har bir darsning aniq maqsadi bo‘lishi kerak. Masalan, 'O‘quvchilar tenglamalarni yechishni o‘rganadi' yoki 'O‘quvchilar Vatan haqidagi she’rlarni yod oladi'. Maqsadsiz dars – yo‘lsiz safarga o‘xshaydi.
2. Dars bosqichlarini belgilash – Kirish, asosiy qism va yakuniy qismlarni oldindan o‘ylab chiqish. Kirishda o‘quvchilarning e’tiborini tortish, asosiy qismda mavzuni yoritish, yakunda esa qisqa xulosa chiqarish muhim.
3. Vaqtni to‘g‘ri taqsimlash – Dars davomida vaqtni noto‘g‘ri boshqarish o‘quvchilarning charchab qolishiga olib keladi. Masalan, 45 daqiqalik darsda kirishga 5 daqiqa, asosiy qismga 30 daqiqa va yakunga 10 daqiqa ajratish samarali bo‘ladi.
4. Metod va usullardan foydalanish – Har bir mavzuga mos usul tanlash lozim. Masalan, tarix darsida muhokama samarali bo‘lsa, matematika darsida mashq va misollar ko‘proq foyda beradi.
5. Ko‘rgazmali vositalar – Slayd, video, jadvallar yoki amaliy materiallardan foydalanish darsni qiziqarli qiladi. Masalan, biologiya darsida haqiqiy o‘simlik yoki suratlar o‘quvchilarni yanada faol qiladi.
6. O‘quvchilarni jalb qilish – Savol-javob, kichik guruhlarda ishlash, o‘yinlar orqali ularni faol ishtirok etishga undash. Bunday yondashuv darsni jonli qiladi.

7. Moslashuvchanlik – Reja qat'iy bo'lishi mumkin, lekin o'qituvchi uni sharoitga qarab o'zgartira olishi kerak. Masalan, o'quvchilar mavzuni tezroq tushunsa, qo'shimcha mashqlar berish mumkin.
8. Baholash va nazorat – Dars davomida o'quvchilarning bilimini tezkor tekshirib borish kerak. Masalan, kichik test, savol-javob yoki mini-topshiriqlar orqali baholash mumkin.
9. Refleksiya – Dars tugagach, o'qituvchi o'zini tahlil qilishi kerak: 'Bugun darsim qanday o'tdi? Nimalar yaxshi bo'ldi, qaysi joyini yaxshilash kerak?' Shu tarzda keyingi darslarni yanada samarali qilish mumkin.

Xulosa

Darsni rejalashtirish – bu faqat rasmiy qog'oz to'ldirish emas, balki o'quvchilar bilan samarali muloqot qilish, ularni bilim olishga qiziqtirish va o'qituvchining ishini yengillashtirish uchun eng muhim vositadir. Rejalangan dars – tartibli, mazmunli va natijali darsdir. Har bir o'qituvchi darsni rejalashtirish orqali o'quvchilarning nafaqat bilimini, balki tarbiyasini ham shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedova M. (2021). Pedagogik texnologiyalar va dars samaradorligi. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Qodirov S. T. (2020). Umumiy pedagogika asoslari. Toshkent: O'qituvchi.
3. Rasulova D. (2019). Dars jarayonini rejalashtirishda zamonaviy yondashuvlar. Xalq ta'limi jurnali, 4-son, 45-49.
4. Karimova D. (2018). Innovatsion ta'lim metodlari. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Jalolov J. (2012). Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish. Toshkent: O'zbekiston pedagogika markazi.